

Романова Ніколь Віталіївна,
аспірант Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ ГЕНДЕРУ ТА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

В умовах розвитку інформаційного суспільства питання, що стосуються гендерної рівності висвітлюються з різних точок зору, навіть базові поняття мають суттєві відмінності в трактуванні, а в подальшому формують неоднозначну суспільну думку. Тому постає необхідність в аналізованні нагромаджених інформаційних ресурсів, які висвітлюють значення гендерної рівності і якісному підході до вибору необхідної інформації, яка підтверджена офіційними джерелами.

На законодавчому рівні, основа загального розуміння рівності, в тому числі гендерної закладена в ст. 21 Конституції України, відповідно до якої закріплено, що усі люди є вільні і *рівні* у своїй гідності та правах, до того ж в п.1 ст. 24 Основного Закону визначено, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, *статі*, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1].

Водночас поняття рівності в контексті гендерної рівності та категоріально-понятійний апарат інституту гендерної рівності розкрито в Законі України від 08.09.2005 року № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» який визначає, що рівні права жінок і чоловіків передбачають відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі, а рівні можливості жінок і чоловіків - рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків. *Гендерна рівність*, відповідно до цього Закону це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства [2].

Сучасною правовою доктриною сформоване розуміння гендерної рівності як сукупності рівних прав і обов'язків, що не суперечить законодавчому визначенню. Так, наприклад, Ю. Гончарова розуміє під поняттям *гендерної рівності* складне соціальне явище, яке включає в себе деякі структурні елементи, зокрема рівні права та обов'язки, рівні можливості й рівні умови для реалізації [3].

І. Андрусак окреслює поняття *гендерної рівності*, як рівні права людини для кожного члена суспільства без огляду на його

стать в економічному, культурному, політичному житті суспільства кожна людина має мати рівні права і можливості, без будь-яких обмежень з огляду на статеву належність [4].

На думку І. Грицай *гендерна рівність* означає рівність правового статусу жінок і чоловіків (рівність прав, свобод та обов'язків) та створення умов для реалізації здібностей і можливостей кожної особи у всіх сферах приватного, суспільного та державного життя [5].

На міжнародному рівні, існує суттєва відмінність в розумінні гендерної рівності, по-перше розрізняються такі поняття як «стать» і «гендер». В офіційних виданнях Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури виокремлено, що **стать** обумовлює біологічні відмінності між чоловіками та жінками. Щодо поняття **гендер**, то воно визначається як *роль і обов'язки*, що створюються в сім'ях, суспільствах та культурах, які, таким чином, вважаються доцільними для *жінок і чоловіків* у певному суспільстві в певний час. Тобто ідеться про очікування щодо характеристик (особливостей), ставлення та поведінки. З часом гендерні ролі можуть змінюватися і відрізнятися між різними суспільствами, культурами та верствами. Так, вони можуть варіюватися залежно від статусу, класу, етнічної групи, неплатоспроможності, віку або інших чинників. Оскільки гендер є соціальним явищем, йому властиві видозміни і важливе значення в процесі модифікації ознак, що властиві для ролей відіграє політика певної держави [6].

Отже, очевидна відмінність даних категорій говорить про те, що не можна ототожнювати гендерну рівність та статеву рівність. Так, як людина є біологічною і соціальною істотою, так само можна співвіднести стать і гендер. Оскільки стать передбачає біологічні властивості людини, а гендер – соціальні, а саме нерозривний зв'язок з соціумом. Доцільно зауважити, що поняття статевої рівності взагалі не використовується в офіційних виданнях міжнародних організацій в контексті досягнення гендерної рівності та не є їх предметом розгляду.

По-друге в офіційних джерелах Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури застосовується розуміння, що **гендерна рівність** (gender equality) існує тоді, коли жінки та чоловіки мають однаковий статус і рівні умови, ставлення та можливості для реалізації всього свого потенціалу, прав людини та для сприяння економічному, соціальному, культурному та політичному розвитку. Рівність не означає, що жінки та чоловіки стануть однаковими, а права, обов'язки та можливості жінок та чоловіків не будуть залежати від їх *статі*

чи *гендеру*. Отже, гендерна рівність є рівноцінною оцінкою суспільством спільних і відмінних рис між жінками та чоловіками і різними ролями, які вони відіграють. Мова йде не про *однаковість* (ЮНЕСКО, 2014 рік).

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що існує суттєва відмінність між законодавчим розумінням гендерної рівності на національному рівні та міжнародно-правовим, відповідно до якого гендер розглядається як соціальна роль, без прив'язки до статі та відповідно не ототожнюється гендерна та статева рівність.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561.
3. Гончарова Ю. А. Роль та місце принципу гендерної рівності в сучасному міжнародному праві: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 200 с.
4. Андрусак І. П. Ідея гендерної рівності в українській правовій думці другої половини XIX століття: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2017. 233 с.
5. Грицай І.О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. Київ: «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с.
6. UNESCO, Measuring Gender Equality in Science and Engineering: the SAGA Toolkit, SAGA Working Paper 2, Paris, 2017. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002597/259766e.pdf>.
7. Kaminska N., Romanova N. The United Nations worldwide goal: achieve gender equality and empower. Гендерна політика ООН на межі XX–XXI ст. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 386–395.
8. Камінська Н.В., Романова Н.В. Реалізація політики гендерної рівності оон в секторі безпеки і оборони України. *Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України*: матер. міжнар. науково-практичної конфер., (м. Київ, 30 листопада 2018 р.) / Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.indo.knu.ua/index.php/ua>.